

Constituent Power and Constitution: Schmitt's Theory of Political Law

Seyed Naser Soltani*

Kazem Ahmadi**

Abstract

With the advent of modernity, the political and legal order of the world experienced significant changes. One of the outcomes of these changes was the establishment of a constitutional law as the founding document of legal-political systems. Carl Schmitt, a German jurist, endeavored to introduce new concepts in this field during the twentieth century. He distinguished between the concepts of constitutional law (Verfassung) and the foundational decision (Grund). Schmitt argued that the political unity of a nation is established based on political decisions (Grund) rather than established constitutional laws. According to Schmitt, the foundational decision is a political decision that shapes and institutes the government, preceding any constitutional law. The foundational decision, in Schmitt's view, is more than a contract or a set of laws; it reflects the political awareness of the people regarding their identity and their capability to determine their political destiny. Moreover, the foundational decision is the product of the constituent power (Gewalt) which, as a political will, empowers the people to decide on the nature of their political existence. In this approach, the constituent power not only represents the will of the people but also guides them in establishing and distinguishing their political identity from others.

Keywords: Carl Schmidt, Basis, Constitution, Constituent Power, Political Unity, Nation.

* Associate Professor of Public Law, University of Tehran, Farabi Campus, Qom, Iran, naser.soltani@ut.ac.ir

** Ph.D. Candidate of Public Law, University of Tehran, Farabi Campus, Qom, Iran (Corresponding Author),
kazemahmadi33@yahoo.com

Date received: 22/07/2024, Date of acceptance: 12/11/2024

Extended Abstract

The political system of the world underwent significant transformations following the rise of the elements of modernity. The values of the old world lost their importance and were even regarded as counter-values. For instance, absolute monarchy and despotism, the prevailing systems in the pre-modern world, came to be seen as evils, and all were obliged to combat such political systems. In the realm of law also great changes occurred. Physical and brutal punishments were replaced by imprisonment, and private ownership became a primary legal principle. However, the most important transformation can be observed in public law or the constitutional law systems of the world. One of the main political innovations of the modern world was the constitution—a written document with a political-legal aspect, serving as the founding charter of a political-legal order, encapsulating the foundations of governance in a country. The first historical experience of such a creation occurred in the United States, and thereafter, every emerging political system deemed the existence of a constitution indispensable. Thus, the first act of any political system was drafting and enacting a document called the constitution. Political thinkers and scholars of political law have also predominantly centered their discussions around this legal document, tying the analysis of a society's political condition to the examination of its constitution, regarded as the cornerstone of a political community. However, Carl Schmitt, the 20th-century German jurist, attempted to provide a novel analysis of constitutional law and its principal subject, the constitution. He introduced an innovative distinction between two concepts that were lexically identical but substantively distinct: the constitution and the foundation of a society. Schmitt viewed the constitution as separate from the foundational structure of society, a concept previously absent or overlooked in constitutional literature. While most scholars of political law saw no difference between the foundation and the constitution, Schmitt drew a clear distinction between them. This chapter aims first to elucidate Schmitt's differentiation between the constitution and the foundation and then to explain the types of foundations from his perspective. In the second part of the chapter, the constituent power or the foundational authority, its nature, and its relationship with the foundation will be examined. Another innovation of the modern world was the discovery of a new force and power in political and social life. For the first time in modern history, the people emerged as an organizing and founding power. Prior to the 17th and 18th centuries, kings, relying on the divine right of kingship, ruled with authority and issued commands. However, after the French Revolution, a new political entity arose, capable of creating new systems and

institutions and claiming the throne of royal power. Hence, the concept of "constituent power" emerged in the political-legal lexicon, with thinkers analyzing its nature and delineating its domain. Among them was Schmitt, who sought to elevate the status of constituent power as a decision-making political institution whose activity shaped its identity and established the concrete political order of a nation. In Schmitt's view, the constituent power creates the foundation and is always actively present in political systems, requiring careful consideration of its implications. In the view of legal scholars, the constitution is perceived as a collection of codified rules gathered into a document with national authority and superiority over other norms within the legal system. During the 18th century, amidst the political events of that era in Europe, the concept of the constitution attained a metaphysical significance, embodying humanity's path to salvation from arbitrariness and lawlessness, and toward the ideals of 18th-century bourgeois humanity: democracy and freedom. In the pure legal interpretation of the constitution, its superiority is justified solely on formal and procedural grounds, such as the origin of its authority, which lends it a superior status. Additionally, the complexity and rigidity involved in revising and amending the constitution are cited as reasons for its elevated standing. Finally, under the dominance of a positivist perspective, the constitution is placed at the apex of the hierarchy of legal norms, with the adherence to all laws within a legal system being a testament to its superiority. One of the thinkers who paid attention to the distinction noted by Judge Shariat-Panahi, between "material constitution" and "formal constitution," was Costantino Mortati. As a legal theorist, Mortati sought to explain the "material constitution" concept, using it in contrast to the "formal constitution." By "formal constitution," he referred to the written constitutional text—a legal document that regulates the functions of state institutions through norms and procedures. However, this legal document lacks inherent normative force in Mortati's view; it merely describes the structure of the legal system without providing a foundation for its validity, let alone enforcing its content or demanding compliance. Thus, the formal constitution is necessary only to represent the existing legal order and to organize its institutions and their mutual relationships at an institutional level. Its reflective capacity enables the legal system to understand itself and maintain internal coherence, thereby enhancing its functionality and operability. The recognition of a distinction between the "foundation" and the "constitution" first emerged in the context of continental constitutional theory. Hermann Heller, in *The Doctrine of the State*, reviewed the development of this distinction in German public law. Dieter Grimm referred to this distinction and identified two different meanings

associated with the term. In the first meaning, the term points to the political state of a country, reflecting its political nature. In the second, it refers to a law concerning the establishment and execution of political governance within a country. Accordingly, the first definition provides an empirical or descriptive account, while the second offers a normative or prescriptive account of the concept.

Bibliography

- Böckenförde, Ernst-Wolfgang (2017), "The Concept of the Political: A Key to Understanding Carl Schmitt's Constitutional Theory", in: *Constitutional and Political Theory, Selected Writings*, Mirjam Künkler and Tine Stein (eds.), Oxford: Oxford University Press.
- Cristi, Renata (1998), "Carl Schmitt on Sovereignty and Constituent Power", in: *Law as Politics: Carl Schmitt's Critique of Liberalism*, David Dyzenhaus (ed.), Durham: Duke University Press.
- Grimm, Dieter (2016), *Constitutionalism: Past, Present, and Future*, Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2007), "Constituent Power Subverted: From English Constitutional Argument to British Constitutional Practice", in: *The Paradox of Constitutionalism: Constituent Power and Constitutional Form*, Martin Loughlin and Neil Walker (eds.), Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2010), *Foundation of Public Law*, Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2013), "The Concept of Constituent Power", in: *Critical Analysis of Law Workshop*, Toronto: University of Toronto.
- Qazi Shariatpanahi, Abolfazl (1992), "The Constitution: The Evolution of Its Concept and Text from a Comparative Perspective", *Journal of the Faculty of Law and Political Science, University of Tehran*, vol. 28, no. 1136, Tehran: University of Tehran, [In Persian].
- Rubinelli, Lucia (2020), *Constituent Power: A History*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubinelli, Lucia (2023), *The Constitution in the Material Sense According to Costantino Mortati*, Marco Goldoni and Michael A. Wilkinson (eds.), Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmitt, Carl (2005), *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*, George Schwab (trans. and ed.), Chicago: University of Chicago Press.
- Schmitt, Carl (2008), *Constitutional Theory*, Jeffrey Seitzer (trans. and ed.), Durham: Duke University Press.
- Schmitt, Carl (2014), *Dictatorship: From the Origin of the Modern Concept of Sovereignty to Proletarian Class Struggle*, Michael Hoelzl and Graham Ward (trans.), Cambridge: Polity Press.
- Schmitt, Carl (2023), "The Origin of the Foundation", *Critique of Humanities Quarterly*, Ebrahim Dehnavi (trans.), no. 2, Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies, [In Persian].
- Schupmann, Benjamin A. (2017), *Carl Schmitt's State and Constitutional Theory*, Martin Loughlin, John P. McCormick, and Neil Walker (eds.), Oxford: Oxford University Press.

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی اشمیت

سیدناصر سلطانی*

کاظم احمدی**

چکیده

با ظهور مدرنیته، نظم سیاسی و حقوقی جهان تغییرات عمده‌ای را پشت سر گذاشت. یکی از نتایج این تغییرات ایجاد قانون اساسی به عنوان سند مؤسس نظم حقوقی-سیاسی بود. کارل اشمیت، حقوق‌دان آلمانی، در قرن بیستم تلاش کرد تا مفاهیم جدیدی را در این حوزه معرفی کند. او میان دو مفهوم قانون اساسی و اساس تفاوت قائل شد و معتقد بود که وحدت سیاسی یک ملت براساس تصمیمات سیاسی (اساس) ایجاد می‌شود و نه براساس قوانین اساسی مدون. به نظر اشمیت، اساس تصمیمی سیاسی است که به شکل‌دهی و تأسیس دولت می‌انجامد و مقدم بر هر قانون اساسی است. اساس نزد اشمیت بیش از یک قرارداد یا مجموعه‌ای از قوانین است و بازتاب آگاهی سیاسی مردم به هویت و توانایی خود برای تعیین سرنوشت سیاسی آنان است. هم‌چنین، اساس محصول قوه مؤسس است. قوه مؤسس، به عنوان اراده‌ای سیاسی، مردم را قادر می‌سازد که درباره ماهیت هستی سیاسی خود تصمیم بگیرند و این تصمیمات اساسی مبنای نظم حقوقی-سیاسی را تعیین می‌کند. در این رویکرد، قوه مؤسس نه تنها نشان‌دهنده اراده مردم است، بلکه به آن‌ها آگاهی می‌دهد که چگونه هویت سیاسی خود را متمایز از دیگران ایجاد کنند و آن را به وجود آورند.

کلیدواژه‌ها: کارل اشمیت، اساس، قانون اساسی، قوه مؤسس، وحدت سیاسی، ملت.

* استادیار حقوق عمومی، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران (دانشکده فارابی)، قم، ایران، naser.soltani@ut.ac.ir

** دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشگاه تهران (دانشکده فارابی)، قم، ایران (نویسنده مسئول)،
kazemahmadi33@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۲

۱. مقدمه

نظم سیاسی جهان، پس از نضج یافتن مؤلفه‌های مدرنیته، دست‌خوش تغییرات فراوانی گردید؛ دیگر ارزش‌های جهان قدیم اهمیتی نداشت و حتی ضد ارزش تلقی می‌شدند. به‌عنوان مثال، سلطنت مطلقه و استبداد، که نظام مرسوم در جهان ماقبل مدرن بود، ازجمله شرور به‌حساب آمد و همه ملزم بودند که با چنین نظام سیاسی مبارزه کنند. در عالم حقوق هم تحولات بزرگی رخ داد؛ مجازات‌های جسمانی و درنده‌خوی به مجازات زندان تبدیل گشت و مالکیت خصوصی اصل اولیه حقوقی شد، اما مهم‌ترین تحول را می‌توان در حقوق عمومی یا نظام حقوق اساسی جهان یافت. یکی از اصلی‌ترین آورده‌های سیاسی جهان مدرن همانا قانون اساسی بود. سندی مکتوب، با وجهه سیاسی-حقوقی، که به سند مؤسس یک نظم حقوقی-سیاسی می‌مانست و تمام ارکان حکمرانی یک کشور در آن متجلی می‌گشت. اولین تجربه تاریخی چنین فراورده‌ای در ایالات متحد آمریکا روی نمود و از آن‌پس، هر نظام سیاسی که ظهور یافت، وجود قانون اساسی را بی‌چون‌وچرا در نظم و ساختار سیاسی خود پذیرفت و اولین کاری که انجام داد، تدوین و تصویب قانونی به‌نام قانون اساسی بود.

متفکران و اندیشمندان سیاسی یا حقوق سیاسی هم تاکنون حول محور یک سند حقوقی سخن گفته‌اند و بررسی وضع سیاسی یک جامعه را به بررسی قانون اساسی آن گره زده‌اند که به‌مثابه سنگ‌بنای اصلی یک جامعه سیاسی تلقی می‌شده است، اما کارل اشمیت، حقوق‌دان آلمانی در قرن بیستم، سعی کرد تحلیل جدیدتری را از حقوق اساسی و اصلی‌ترین موضوع آن، یعنی قانون اساسی، ارائه دهد. او با ابتکاری مخصوص به خود میان دو مفهوم هم‌نام یا مشترک لفظی تمایز قائل شد. او قانون اساسی را متفاوت از اساس جامعه می‌دانست؛ مفهوم جدیدی که تا زمان اشمیت در ادبیات حقوق اساسی مفقود و نادیده گرفته شده بود، درحالی‌که اکثر علمای حقوق سیاسی تمایزی میان اساس و قانون اساسی قائل نبودند و قانون اساسی و اساس را این‌همان می‌پنداشتند. در این مقاله، تلاش بر آن است که ابتدا درباره تمایزگذاری اشمیت میان قانون اساسی و اساس بیان شود، سپس اقسام اساس در نگاه اشمیت شرح داده شود. در بخش بعدی، به وضع‌کننده اساس یا قوه مؤسس پرداخته می‌شود و ماهیت این قوه و نسبتی که با اساس دارد، موردبررسی قرار می‌گیرد.

دیگر نوآوری جهان مدرن کشف نیرو و قدرت جدیدی در حیات سیاسی و اجتماعی بود. مردم برای نخستین بار در دوران مدرن، به‌عنوان یک قدرت سامان‌بخش و مؤسس، مطرح گشت. اگر تا پیش از قرون هفدهم و هجدهم، پادشاهان، مبتنی بر حق الهی حاکمیت، مقتدرانه

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۳۱

فرمان می‌دادند و حکم می‌راندند، پس از انقلاب فرانسه، موجود سیاسی تازه‌ای رخ نمود که می‌توانست نظام و تأسیس جدیدی خلق کند و بر اریکه قدرت شاهی تکیه زند. از همین روی مفهوم جدیدی به نام قوه مؤسس در ادبیات سیاسی - حقوقی پدیدار گشت و متفکرانی به شرح ماهیت و ترسیم خطوط قلمرو آن پرداختند. از جمله اشمیت که سعی داشت قوه مؤسس را در مقام نهادی سیاسی تصمیم‌ساز، که محصول فعالیتش شکل دادن به هویت خود و تأسیس نظم سیاسی انضمامی ملت است، برکشد و جایگاه شایسته‌اش را به همگان بنمایاند. قوه مؤسس نزد اشمیت، اساس را ایجاد کرده و همواره در نظم سیاسی حضوری فعال دارد. بنابراین، باید به مقتضیات این قوه جدید پرداخت.

۲. اساس در اندیشه اشمیت

در نگاه حقوق دانان، قانون اساسی به مجموعه‌ای از قواعد مدون که در یک سند با اعتباری ملی و خصلتی برتر از سایر هنجارهای نظام حقوقی جمع‌آوری شده است، تلقی می‌گردد (قاضی شریعت‌پناهی ۱۳۷۱: ۳۴). در طول تاریخ قرن هجدهم و از خلال حوادث سیاسی این قرن در اروپا، مفهوم قانون اساسی به امری متافیزیکی تبدیل شد که راه نجات انسان از خودسری و بی‌قانونی و حرکت به سوی آرمان بشر بورژوازی قرن هجدهم، یعنی دموکراسی و آزادی، در تحقق آن نهفته است (همان: ۳۶). در برداشت حقوقی ناب از قانون اساسی، جهات برتری آن تنها با موجهات صوری و شکلی برشمرده می‌شد؛ جهاتی از قبیل این که این قانون از کدام منشأ ناشی شده و برتری منشأ آن موجب برتری این قانون است. هم‌چنین، این مسئله که نحوه بازنگری و تجدیدنظر در این قانون پیچیدگی و درجه سختی بیشتری دارد، از دلایل برتری آن به حساب می‌آید. در آخر هم، به دلیل غلبه نگاه پوزیتیویستی، قانون اساسی را در رأس سلسله مراتب هنجارهای حقوقی قرار می‌دهد و تبعیت تمام قوانین یک نظام حقوقی از آن را موجهی بر برتری آن تلقی می‌کند (همان: ۴۴).

یکی از متفکرانی که تفکیکی که قاضی شریعت‌پناهی به آن توجه نشان داده است، یعنی تفکیک میان «قانون اساسی مادی» و «قانون اساسی شکلی»، به او منتسب است، کنستانتینو مرتاتی (Costantino Mortati) است. مرتاتی در مقام یک نظریه پرداز حقوقی، در پی تبیین «قانون اساسی مادی» بود. او این مفهوم را در برابر مفهوم «قانون اساسی شکلی» به کار می‌برد. مقصود او از «قانون اساسی شکلی» همان «متن قانون اساسی» بود؛ یعنی سندی حقوقی که کارکرد نهادهای دولتی را با وضع هنجارها و رویه‌ها تنظیم می‌کند. باین حال، این سند حقوقی فی‌نفسه

ارزش هنجاری ندارد (Rubinelli 2023: 92)، یعنی به‌زعم مرتاتی، متن حقوقی قانون اساسی فاقد نیروی الزام‌آور است و صرفاً می‌تواند شیوه وجود نظام حقوقی را توصیف کند. به بیان دیگر، قانون اساسی شکلی بازتابی از نظامی موجود و انضمامی است که نمی‌تواند مبنایی باشد برای اعتبار آن‌چه بازتاب می‌دهد، چه رسد به این‌که بتواند محتوای آن را لازم‌الاجرا کند و اطاعت از آن را مطالبه کند. بنابراین، قانون اساسی شکلی صرفاً برای تجسم نظام حقوقی دولت و سازمان‌دهی ارکان و روابط متقابل آن‌ها در سطح نهادی مورد نیاز است. به سهم خود، ظرفیت بازتابی قانون اساسی شکلی نظام حقوقی را برای خودش قابل فهم و از حیث درونی منسجم می‌سازد و بدین ترتیب قابلیت اجرا و کارکرد آن را افزایش می‌دهد (ibid.).

توجه به وجود تمایز میان «اساس» و «قانون اساسی» نخستین بار در بستر نظریه اساسی حقوق دانان قاره‌ای ظهور کرد. هرمان هلر در کتاب *آموزه دولت* مروری بر ایجاد این تمایز در حقوق عمومی آلمان داشته است. دیتر گریم به این تمایز اشاره کرده و اصطلاح Constitution را واجد دو دلالت معنایی متفاوت دانسته است. او معتقد است که اصطلاح Constitution دو معنای متفاوت دارد. در معنای نخست، این واژه با اشاره به موقعیت سیاسی یک کشور بر ماهیت سیاسی آن کشور دلالت می‌کند. در معنای دوم، این واژه به قانونی اشاره دارد که به نحوه برقراری و اجرای حکومت سیاسی در یک کشور می‌پردازد. لذا تعریف نخست بیانی تجربی یا توصیفی از Constitution است و تعریف دوم بیانی هنجاری یا تجویزی از این مفهوم (Dieter 2016: 3).

اشمیت اما سعی کرد به‌نحو واضحی میان اساس و قانون اساسی مرزگذاری کند و تمایز این دو مفهوم را مشخص سازد؛ او به‌فراخور در «آموزه اساس» تفاوت‌های این دو مفهوم را بیان می‌کند. او صریحاً نوشت: «تنها هنگامی می‌توان به مفهوم اساس دست یافت که میان اساس و قانون اساسی تمایز نهاده شود» (Schmitt 2008: 75).

او معتقد است که قانون اساسی مجموعه‌ای از اصول و هنجارهایی با ماهیت حقوقی بر ساخت و محصول اراده دولت است که فعالیت‌های اجرایی دولت مبتنی بر آن سامان می‌یابد و نظم عمومی در تبعیت از آن حاصل می‌گردد (ibid.: 59). به همین دلیل اشمیت معتقد است که وحدت سیاسی یک ملت هیچ‌گاه از دل یک قانون اساسی منفرد و محصور بیرون نمی‌آید:

وحدت رایش آلمان در ۱۸۱ اصل [قانون اساسی وایمار] و اعتبار آن‌ها ریشه ندارد، بلکه بر وجود سیاسی مردم آلمان بنا شده است. ... قانون اساسی وایمار معتبر است؛ زیرا این قانون اساسی را خود مردم آلمان به خویش اعطا کرده‌اند (ibid.: 65).

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۳۳

بنابراین، قانون اساسی مجموعه‌ای از هنجارهای وضع شده از سوی مرجعی صالح است که اعتبار آن قانون و صلاحیت آن مرجع نمود بیرونی تعیین اراده یک ملت در به هم گره زدن سرنوشت سیاسی - اجتماعی خود است. به تعبیری، قانون اساسی همانا محل هبوط و ظهور اراده عینی و تحقق یافته قوم یا ملتی سیاسی است.

اشمیت قصد داشت با توضیح و تعریف مفهوم امر سیاسی، فرایند ساخت و تأسیس دولت را روشن سازد؛ چراکه دولت نزد او همانا وحدت سیاسی یک قوم یا ملت است (Böckenförde 73: 2017). وحدتی که از پس دسته‌بندی‌ها و جبهه‌گیری‌های مبتنی بر دوست - دشمن ناشی می‌شود. این وحدت سیاسی است و آنچه دولت را تأسیس می‌کند نیز باید ماهیتی سیاسی و غیر حقوقی داشته باشد. به عبارتی، یک قانون برآمده از فرایند حقوقی یارای آن را ندارد که دولتی تأسیس کند و بدان جان ببخشد (ibid.). اساس همان نظم سیاسی است که دولت را تأسیس می‌کند. از همین روی، دولت مقدم بر قانون اساسی است. دولت به مثابه وحدت سیاسی، که انحصار زور را در اختیار دارد، نهاد و تأسیسی است که به نحو انضمامی قدرت سیاسی متمرکز در آن ظهور می‌یابد و این مقام دولت پیش شرط اعتبار قانون اساسی است (ibid.: 75).

اشمیت باور داشت که قانون اساسی با ویژگی‌های صوری، که از سنخ خصیصه‌های بیرونی و خارجی هستند، تعریف می‌شود و به فهم درمی‌آید، درحالی که اساس همانا دربردارنده ویژگی‌های ماهوی و واقعی یک وجود انضمامی است (Schmitt 67: 2008). صوری بودن قانون اساسی در مفاد آن هویدا می‌گردد. به زعم اشمیت، در قانون اساسی رایش مفاد بسیاری آورده شده که در ذات خود از خصلت بنیادی بودن بی بهره‌اند؛ صرفاً از آن روی که در ظرفی به نام قانون اساسی جای گرفته‌اند و ذیل آن به بیان درآمده‌اند، به بنیادی و اساسی بودن موصوف شده‌اند (ibid.: 68).

اشمیت سعی کرد که جایگاه اساس را نمایان سازد. اگر قانون اساسی یک کنش حقوقی در بستر نظامی حقوقی است، اساس چیزی فراتر از قوانین موضوعه، اصول، و مجموعه‌ای از هنجارهاست. اساس همانا یک تصمیم سیاسی انضمامی است که به شکل سیاسی هستی یک ملت دلالت می‌کند. به عبارتی، اساس بنیاد و مبنایی برای تمام هنجارهای پسینی، از جمله قانون اساسی، است (ibid.: 78). اساس قرارداد نیست، یک تصمیم است. تصمیمی درباره نوع و صورت وحدت سیاسی؛ یعنی تصمیم در باب دولت (Böckenförde 76: 2017). قوانین اساسی تنها زمانی معتبرند که مبتنی بر یک اساس به وجود آیند و همواره برای استمرار اعتبار خود به اساس نیازمندند. هر هنجار حقوقی، حتی قانون اساسی، هنگامی به مثابه هنجاری معتبر پذیرفته می‌شود

که با ابتنا بر یک تصمیم سیاسی از پیش موجود ایجاد کردند (Schmitt 2008: 77). تصمیمی سیاسی که از سوی اقتداری سیاسی شکل گرفته و مقدم بر هر هنجار و قانونی است.

از دیگر تمایزهای میان اساس و قانون اساسی تفاوت در استمرار و امتداد آن‌هاست. قانون اساسی با پیش‌بینی اصل یا ماده‌ای در خود، که حاوی روش و طریقه اصلاح و تغییر در آن است، به سادگی قابلیت تغییر و تحول دارد، اما اساس، به مثابه یک کل، هیچ‌گاه نمی‌تواند همانند قانون اساسی تغییر یابد (ibid.: 79). این‌که در قوانین اساسی شیوه‌ها و حد نصاب ثابتی برای تغییر محتوای آنان درج می‌گردد، متضمن این نکته نیست که اساس هم با یک اکثریت پارلمانی مشخص و مراعات حدود مقرر تغییرپذیر است. اشمیت مثال جالبی در این باره بیان کرده است: در جهان، پارلمان انگلستان همواره به عنوان پارلمانی قدر قدرت توصیف شده است، اما این پارلمان با تمام اقتدارش نمی‌تواند با یک اکثریت متفق و قاطع هم نظام سیاسی انگلستان را به چیزی شبیه دولت شوروی تبدیل کند (ibid.: 80). پس، تغییر اساس، همانند ایجادش، همانا یک تصمیم سیاسی است و تنها از جانب مرجعی که صالح به اتخاذ چنین تصمیمی است، ممکن است. هم‌چنین، اساس به خاطر ویژگی‌هایش نقض‌ناپذیر است و قابلیت تعلیق شدن ندارد. درحالی‌که قانون اساسی در زمانه بحران ممکن است به حالت تعلیق فرو رود و مفادش در معرض نقض و تخطی قرار گیرد. به عنوان مثال، اشمیت بر این باور است که ماده ۴۸ قانون اساسی وایمار به رئیس جمهور توانایی و امکان کنار گذاشتن حق‌های بنیادین را در مواقع استثنایی و بحرانی اعطا کرده است؛ اختیاری که در جهت حفظ و نگاه‌بانی از اساس است و بر آن تأثیر سویی نمی‌گذارد (ibid.)، درحالی‌که قانون اساسی و مفاد آن به محاق رفته و اجرای آن معلق گشته است.

حال که تمایزات میان اساس و قانون اساسی روشن گشت، بایستی به مفهوم خود اساس و دو قسم مهم آن، که اشمیت همواره نزاع اصلی را میان این دو مشاهده می‌کرد، پرداخت تا هسته سخت و مرکزی فهم اشمیت به دست آید و بتوان مرزهای قلمرو نظریه حقوق اساسی او را ترسیم کرد؛ یعنی اساس نسبی و پوزیتیو که اصلی‌ترین خطوط اندیشه اشمیت را هویدا می‌سازند.

۱.۲ اساس نسبی

اساس نزد اشمیت و رای یک قانون اساسی است. به باور او، یکی‌پنداشتن اساس با قانون اساسی موجب نسبی شدن مفهوم اساس می‌شود (Schmitt 2008: 67). مفهوم نسبی اساس به معنای کنار گذاشتن هرگونه کیفیت‌های هنجارین ماهوی است که فراقانونی شمرده می‌شوند

اساس و قوة مؤسس: نظرية حقوق سياسية ... (سيدناصر سلطاني و كاظم احمدي) ۱۳۵

(Schupmann 2017: 135). او اعتقاد داشت که اساس چیزی بیش از هنجارهای قانون مندرج در قانون اساسی نوشته است. اساس روح یک جامعه سیاسی است و هستی سیاسی یک ملت را شکل می‌دهد که هرگونه نظام حقوقی و هنجاری نیز از آن نشئت می‌گیرد (ibid.: 136).

اشمیت نسبتی شدن اساس را از طریق ویژگی صوری و صورت اساس و قانون اساسی نشان می‌دهد. به سخن دیگر، او تلقی یک‌سان‌انگاری اساس با قانون اساسی را اشتباه می‌داند و به همین دلیل سعی کرده است خصیصه صوری بودن اساس را از وجه صوری قانون اساسی متمایز و مشخص کند. به زعم او، تنها با روی کاغذ آوردن مفاد قوانین و تضمین اجرای آن‌ها یک اساس صوری پدید نمی‌آید، بلکه صوری بودن اساس در این واقعیت ریشه دارد که در شخص یا نهاد تضمین‌کننده آن سند یا محتوای قانون ویژگی‌های خاص و معینی وجود دارد که از خلال آن، اساس صوری توجیه می‌گردد (Schmitt 2008: 68). اشمیت معتقد است که درک نسبیت از اساس محصول گرایش مدرن به فهم اساس در قالب مجموعه‌ای مکتوب از هنجارها و قوانین بنیادین منفرد است. در این برداشت، این‌گونه از هنجارها و قوانین از آن‌روی اساسی هستند که در سندی به نام قانون اساسی گرد آمده‌اند (Schupmann 2017: 137). قانون اساسی بخشی از یک کل فراگیر، یعنی اساس، است. نوک پیکان حملات اشمیت رو به آنانی است که این بخش منفرد را به مثابه یک کل جامع در نظر گرفته‌اند و میان اساس، به عنوان کل، و قانون اساسی، به مثابه بخشی از این کل، رابطه تساوی و این‌همانی برقرار کرده‌اند.

اشمیت معیارهای اساس صوری را، که برای او ذیل مفهوم نسبیت اساس جای می‌گیرد، برشمرده و فرایندی از آن ترسیم کرده است. مشابه دیدگاه پوزیتیوهای حقوقی ضبط و نوشتن مفاد و محتوای مقررات موجب خصلت اثبات‌پذیری و دوام آن‌ها می‌شود، اما این دو معیار کافی و وافی نیستند؛ چراکه یک مرجع دارای صلاحیت هم نیاز است تا به مفاد موجود اعتبار ببخشد. این اعتبار از دل یک توافق بیرون می‌آید (Schmitt 2008: 68). بنابراین، اساس یک قرارداد مدون است و پس از ایجاد، در قالب فرایند تقنین، به مثابه یک قانون مکتوب درمی‌آید. هر دو نقش را در این جا پارلمان به عهده دارد؛ هم ایجاد توافق و هم وضع قانون به وسیله جمعی از نمایندگان مردم و با مشارکت آن‌ها ظهور می‌یابد. در این وضع، اساس چونان یک قانون موضوعه رخ می‌نماید. گرچه که اساس برخاسته از توافق میان حاکم و مردم است، پس از تدوین یافتن صرفاً بایستی به وسیله عملی تقنینی تغییر یابد: «بدین‌سان، اساس = قانون موضوعه می‌شود» (ibid.: 69). اشمیت باور دارد که اساس صوری به معنای اساس نوشته پنداشته شده است و نتیجه این برداشت موجب تقلیل یافتن اساس به مجموعه‌ای از قوانین اساسی

مکتوب می‌گردد. به نظر او، نسبی‌شدن مفهوم اساس، از ره‌گذر همین تلقی رخ می‌دهد و اساس را از مفهوم وحدتی بسته «به مجموعه‌ای از مقررات موضوعه از نظر ظاهری متفاوت» (ibid.: 71) تبدیل کرده و به‌عنوان قانون اساسی مورد استناد قرار می‌گیرد (ibid.). تفاوتی که در رابطه قانون اساسی با سایر مقررات رخ می‌نماید؛ مانند «به‌منظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن‌ها، شورایی به‌نام شورای نگهبان ... تشکیل می‌شود ...» (اصل نودویکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران).

یکی دیگر از خصیصه‌های صوری اساس و به‌تبع آن قانون اساسی دشواری ایجاد تغییر و تحول در آن‌هاست. این ویژگی هم از آن‌رو ایجاد شده است تا دغدغه دوام و ثبات قوانین اساسی را تضمین کند و توان حقوقی آن‌ها را بالا ببرد (Schmitt 2008: 71). اشمیت نتیجه نسبی‌شدن اساس را محو و نابودی معنای ماهوی و مادی اساس می‌داند. زین پس، مبتنی بر برداشت نسبی از اساس ویژگی اصلی و حقوقی قوانین اساسی تنها به افزایش نیروی حقوقی صوری آن‌ها راجع گشته است و دوام و ثبات اساس به این امر تقلیل می‌یابد که صرفاً بایستی شرایط صوری ناظر به اصلاحات بنیادی در قانون اساسی، که در قالب اصل یا اصولی بیان شده است، رعایت گردد.^۱ نتیجه آن‌که هسته اصلی و ذات اساس، در فرضی که مفهوم نسبی از اساس، معنای نهایی آن باشد، همانا مقررات مربوط به اصلاحات بنیادین قانون اساسی خواهد بود (ibid.: 73).

اشمیت معضل برداشت نسبی از اساس را نشان می‌دهد. او باور دارد که نسبی‌سازی مفهوم اساس موجب از بین رفتن برتری قانون اساسی می‌گردد. یکی به این دلیل که از ره‌گذر فهم نسبی از اساس وضعیت تمام مفاد و اصول قانون اساسی یک‌سان به حساب می‌آید؛ دیگر تفاوتی میان حکمی ساده و حکمی بنیادی و اساسی در قانون اساسی وجود نخواهد داشت (Schupmann 2017: 137-138). دو دیگر، به این دلیل که برداشت نسبی موجب از میان رفتن تمایز میان قانون اساسی با قوانین عادی می‌گردد و زین پس تنها وجه تمایز مفاد قانون اساسی آن است که در سندی با نام قانون اساسی گردآوری شده است و دیگر هیچ کیفیت و ملاک ماهوی جهت برتری مفاد آن از سایر قوانین وجود ندارد. به‌تبع این عدم تمایز، اصلاح و تغییر مفاد قانون اساسی هم با اندک تفاوتی با دیگر قوانین در نسبت عددی صورت می‌گیرد و اصول و محتوای این قانون قابل تغییر و اصلاح تنها با اراده قانون‌گذار است (ibid.: 138).

اشمیت به شدت از اقبال به فهم نسبی از اساس هراسان بود. او تصور می‌کرد که فهم نسبی از اساس راه را برای استبداد هموار می‌سازد. در یک دموکراسی توده‌ای، تعهدات ماهوی نظام

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۳۷

قانون اساسی صرفاً بسته به نظر قانون‌گذار است و در صورت وجود اکثریتی مقتدر، که مخالف محتوای قانون اساسی باشد، به راحتی می‌توان تضمینات موجود در قانون اساسی را تغییر داد و آن‌ها را بین برد (ibid.). علاوه بر این، اساس نسبی نمی‌تواند به مثابه سرچشمه وحدت عمل کند. قانون اساسی حاصل این برداشت نه دارای سلسله مراتب اصولی و ماهوی در خود است و نه می‌تواند به حقوق بنیادین یا عدالت متوسل گردد (ibid.)؛ چراکه ذیل پوزیتیویسمی ناب از هنجارهای حقوقی قرار می‌گیرد و خود را بی‌نیاز از هرچه ارزش و اصول مابعدالطبیعی می‌داند. اشمیت عمیقاً معتقد بود که اساس نسبی شده نمی‌تواند نظم عمومی یک جامعه سیاسی را سازمان دهد؛ چراکه در نهایت صرفاً مجموعه‌ای دل‌بخوایی از هنجارهای پوزیتیو یا وضعی است که به راحتی تنها با اراده اکثریت در پارلمان قابل تغییر است (ibid.: 139).

۲.۲ اساس پوزیتیو

در نظر اشمیت اساس قراردادی میان حاکم و مردم نیست؛ اساس یک تصمیم سیاسی است که بر هستی ملت واحد و تقسیم‌ناپذیری که در مقام تعیین سرنوشت خود قرار دارند، تأثیر می‌گذارد (اشمیت ۱۴۰۲: ۴۰). اساس بازتاب این موضوع است که مردم یک جامعه به توانایی خویش نسبت به کنش‌ورزی در عرصه سیاست آگاهی یافته‌اند و با پیش‌فرض گرفتن وحدت سیاسی از قبل موجود به خود اساسی اعطا می‌کنند. اساس دلالت‌گر آگاهی مردم به هویت خود چونان سوژه‌ای توانا جهت کنش‌گری و تعیین سرنوشت خود است. مردم یک جامعه هنگامی که به این آگاهی سیاسی دست یابند، خود را بنیاد می‌نهند و پس از تأسیس خویش، با اتخاذ تصمیم به تمامی سیاسی به این هستی نو و متمایز صورت می‌بخشند و حیات سیاسی خود را آغاز می‌کنند. در این نقطه است که مردم از قالب توده‌ای بی‌نام‌ونشان به ملت تبدیل شده و از وحدت سیاسی خود، که ناشی از تمایز است، آگاه می‌گردد (همان: ۳۸). این تصمیم سیاسی بنیان‌گذار ملت همان اساس پوزیتیو است.

مفهوم پوزیتیو اساس از ره‌گذر کنش قوه مؤسس ایجاد می‌گردد. این مفهوم از اساس حاوی هیچ‌گونه هنجاری نیست، بلکه این وجه از اساس ناظر به محتوای اساس است (Schupmann 2017: 145). به عبارتی، قوه مؤسس هیچ هنجار منفردی را به وجود نمی‌آورد. این کنش قوه مؤسس با تصمیمی تک‌مرحله‌ای تمامیت وحدت سیاسی را در نسبت با شکل انضمامی خاص آن تعین می‌بخشد. قوه مؤسس با کنش سیاسی خود صورت و ماهیت پیش‌فرض وحدت سیاسی را بنا می‌نهد و آن را تأسیس می‌کند (Schmitt 2008: 75).

«اساس در معنای پوزیتیو عبارت است از تعیین بخشی آگاهانه به صورت (Form) کامل خاصی که وحدت سیاسی درمورد آن تصمیم گرفته است» (ibid.).

صورت و شکل کنشِ قوهٔ مؤسس قابل تغییر و اصلاح است. این صورت‌ها بدون این‌که ضرر و زیانی به هستی دولت وارد سازند، می‌توانند به‌روز و جدید شوند. آن‌چه اهمیت دارد آن کسی است که توانایی ابراز اراده جهت تأسیس یک اساس را در اختیار دارد (ibid.).

جنبهٔ پوزیتیو اساس خود را به مثابهٔ هستی سیاسی آگاهانه در تصمیمی متجلی می‌کند که از ره‌گذر آن صورت انضمامی وجود دولت متعین می‌گردد؛ تصمیمی که صاحبِ لویِ قوهٔ مؤسس با آن روبه‌رو شده و آن را به خود اعطا می‌کند. به‌سخن ساده‌تر، اساس پوزیتیو محتوای تصمیم یک ملت خاص درباب وضع سیاسی خویش را بیان می‌کند (Schupmann 2017: 146)، اما بایستی متوجه بود که اساس در این مفهوم همواره یک دولت جدید تأسیس نمی‌کند، بلکه اساس پوزیتیو در زمان تجدید بنیان‌های هستی سیاسی نیز خود را نمایان می‌سازد (Schmitt 76: 2008). با این‌همه، اساس یک امر خودبسنده و خودبنیاد نبوده است و از خود ناشی نمی‌گردد. از همین‌روی، اعتبارش بسته به رعایت مراتب هنجاری و وحدت سیستماتیک نیست. اساس اعتباری به خودش نمی‌بخشد؛ چراکه آن به یک وحدت سیاسی انضمامی اعطا می‌شود (ibid.). اعتبار اساس از وجود کسی سرچشمه می‌گیرد که اساس را ایجاد کرده و بدان اعتبار بخشیده است (ibid.).

اما در نظر اشمیت، اساس همانا یک تصمیم سیاسی است و جوهرهٔ آن در قالب قانون موضوعه یا هنجاری با ماهیت حقوقی نمی‌گنجد (ibid.: 77)، درحالی‌که لازمهٔ وضع هرگونه هنجار و قاعده‌ای وجود یک تصمیم سیاسی بنیادین است که از جانب صاحبان اختیار قوهٔ مؤسس اتخاذ می‌شود (ibid.)؛ یعنی هر هنجار حقوقی بایستی به‌پشتوانهٔ اساس ایجاد گردد. در نگاه اشمیت، گزاره‌هایی مانند «حکومت ایران جمهوری اسلامی است» (اصل اول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران) یا «در جمهوری اسلامی ایران امور کشور باید به اتکای آرای عمومی اداره شود» (اصل ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران) صرفاً یک ماده از مجموعه مواد مندرج در یک قانون موضوعه نیست؛ به عبارتی، گزاره‌هایی از این سنخ اصلاً قانون موضوعه نیستند و به تبع قانون اساسی تلقی نمی‌شوند. این چنین گزاره‌هایی حتی قوانین خط‌مشی‌گذار و ارگانیک نیز به حساب نمی‌آیند، بلکه اهمیت این گزاره‌ها تا بدان پایه است که در جایگاهی فراتر از قوانین موضوعه و مجموعه هنجارها قرار می‌گیرند. این گونه گزاره‌ها تصمیمات سیاسی انضمامی‌اند که نشان‌دهندهٔ صورت سیاسی هستی یک ملت‌اند؛ از همین‌روی، بنیادی پیشینی

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۳۹

برای تمام هنجارهای بعدی، مانند قانون اساسی، به شمار می آیند. به بیان اشمیت، این نوع از گزاره‌ها «جوهر قانون اساسی را شکل می دهند» (Schmitt 2008: 78).

۳. قوه مؤسس و نسبت آن با اساس

تا پیش از ظهور جهان مدرن و شکل گیری اقتضائات سیاسی آن حق حاکمیت و ابراز قدرت امری الهی بود که از عالم بالا به انسان اعطا می شد و دارنده چنین اقتداری، صاحب طغرای قدرت فراگیر و مطلق در تمام شئون جامعه بود. حاکم در این زمان از جانب خداوند برگزیده می شد و جانشین او در زمین به حساب می آمد؛ دستورها و فرمان های حاکم به مثابه احکام و فرامین الهی بود که بایستی از آنان پیروی و تبعیت می گشت. خداوند او را به عنوان قاضی اعمال و رفتار افراد قرار داده بود و اعمال او تنها به وسیله خداوند مورد قضاوت قرار می گرفت (Loughlin 2007: 30). به سخن ساده تر، حاکمیت و نظم سیاسی ریشه ای الهیاتی داشت و خداوند مستقیماً به حاکمان اقتدار و مشروعیت اعطا می کرد (ibid.: 31). در این وضعیت، حاکم، به عنوان کسی که قدرتش ریشه در آسمان داشته و این قدرت آسمانی و الهی برای حفظ منافع عمومی به او اعطا گشته است، می بایست یک و تنها اختیارات اعطایی را اعمال می کرد و حق تقسیم این قدرت را نداشت (ibid.: 32).

اما رفته رفته نگاه الهیاتی به قدرت مورد مناقشه قرار گرفت و شهروندان، در مقام تعیین کننده و حافظ منافع عمومی، خود را صالح تر و آگاه تر از حاکم یافتند. دیگر حق الهی حاکمیت کارکرد سابق خود را نداشت و با مخالفت های بسیاری همراه بود. این مخالفت ها و چالش ها ادامه یافت تا این که داستان حق الهی حاکمیت جای خود را به داستان دیگری واگذار کرد: حاکمیت مردم (ibid.). دیگر همگان بر این عقیده پا می فشردند که حق حاکمیت نه تنها از آسمان نازل نگشته است، بلکه که از روی زمین نشئت می گیرد (ibid.: 27). زین پس، مردم در قامت صاحب اقتدار و قدرتی که توان و اختیار ایجاد نظم سیاسی و حاکمیت را دارد، قرار گرفته اند و حامل قوه نوین هستند: قوه مؤسس.

بنابراین، قوه مؤسس یک مفهوم مدرن است؛ مفهومی که با فرایند سکولاریزاسیون و عقلانی شدن جامعه اروپایی، از قرن هجدهم میلادی، آغاز گشت و بر دو اصل بنا شد؛ یکی این که از این زمان به بعد مردم منبع نهایی اقتدار سیاسی هستند، نه خداوند و دیگری پذیرفتن ایده قانون اساسی و مشروطیت؛ چرا که در فهم جدید، قانون اساسی بیان گر اراده قوه مؤسس مردم برای تأسیس و بازسازی نهادهایی است که جامعه سیاسی به وسیله آنان اداره می گردد

(Loughlin 2013: 2). در بطنِ قوهٔ مؤسس موجودی مستتر است که حاملِ وحدتِ سیاسی است و با اِعمال ارادهٔ خود بنیاد دولت را بنا می‌کند (Loughlin 2010: 222). به عبارتی، قوهٔ مؤسس از تمایز میان پیمان حاوی وحدتِ سیاسی و قراردادِ قانونِ اساسی، که نهادها و ساختارهای دولت را ایجاد می‌کند، شکل می‌گیرد (ibid.). به عبارتِ اشمیتی، قوهٔ مؤسس حاصلِ تمایز میانِ اساس و قانونِ اساسی است. باید به این نکته هم توجه داشت که علاوه بر مردم، پادشاهِ صاحبِ تاج هم می‌تواند حاملِ قوهٔ مؤسس باشد. در این نوع از دولت پادشاه است که می‌تواند با ابراز ارادهٔ خود قانونِ اساسی اعطا کند و نهادها و ساختارهای دولتی اقتدار اعمال خود را از ارادهٔ او کسب می‌کنند (ibid.: 223). غلبهٔ لیبرالیسم بر جهان و فهمِ لیبرال از دموکراسی موجب شده است که همگان در بادی امر حاملِ قوهٔ مؤسس را مردم یا ملت بدانند (ibid.: 222)، درحالی که حاملِ قوهٔ مؤسس در یک دموکراسی مردماند و به وسیلهٔ آنان تصمیمِ سیاسی در قالبِ اساس اتخاذ می‌گردد و در یک پادشاهی اصیل، پادشاه حاملِ قوهٔ مؤسس است و او تصمیمِ سیاسی می‌گیرد (Schmitt 2008: 77).

۱.۳ طلیعهٔ اندیشهٔ قوهٔ مؤسس

گفته شد که قوهٔ مؤسس مفهومی مدرن در عرصهٔ امرِ سیاسی است. نظریهٔ قوهٔ مؤسس درصدد آن است که جایگاه عنصرِ جدیدِ حیاتِ اجتماعی – سیاسی را تعریف و تحلیل کند؛ یعنی می‌خواهد نقشِ مردم در تشکیل یک نظمِ سیاسی را روشن کند. از همین روی، باید با نگاهِ تاریخی – تحلیلی به این فکرِ جدیدِ گذری داشت. به طورِ خلاصه قوهٔ مؤسس یک موجود یا مفهومِ سیاسی است. به این دلیل که این قوه اساس‌ساز است و اساس خود یک تصمیمِ سیاسی ناب است. قوهٔ مؤسس حاکمیت را به مثابهٔ تجلیِ عینیِ ارادهٔ سیاسی یک ملت نمایان می‌سازد (Cristi 1998: 185). این قوه در جایگاهی برتر از قانونِ اساسی و هرگونه نظمِ هنجارینِ حقوقی قرار دارد و به دلیل همین فرازوی از قانونِ اساسی، نمی‌توان فعالیتِ آن را پیش‌بینی و سازمان‌مند کرد (ibid.: 189). پس، بایست سعی کرد که به درستی قلمرو قدرتِ این قوهٔ نوظهور به فهم درآید. اولین مباحثه‌ها دربارهٔ این قوهٔ جدید در فرانسه، سرزمینِ انقلاب‌های مدرن، صورت گرفت و طی قرون به سرزمینِ آلمان مهاجرت کرد و با قلمِ اشمیت به متنها درجهٔ کمالِ خود نائل آمد. بنابراین، ابتدا به روایتِ امانوئل ژوزف سی‌یس از قوهٔ مؤسس پرداخته می‌شود و پس از آن، نظریهٔ خاصِ اشمیت دربارهٔ خاستگاهِ اساس شرح داده می‌شود.

سی‌یس اولین متفکری بود که دربارهٔ قوهٔ مؤسس مدرن سخن به میان آورد. او پس از انقلاب فرانسه به دنبال فهمِ جایگاهِ مردم در هستیِ سیاسیِ دولت بود (Loughlin 2010: 224).

سی‌یس باور دارد که قانون اساسی اولین تجلی عینی برخاسته از اراده ملت است. این قانون به این دلیل اساسی است که وجود نهادهای سیاسی را اعلام می‌کند و بدان‌ها توان کنش سیاسی مبتنی بر اقتدار می‌دهد، اما او بر این نکته هم واقف است که یک پیمان سیاسی مقدم بر قانون اساسی وجود دارد و قانون اساسی نمی‌تواند مستقل از این پیمان ملی به‌وجود آید (ibid.: 225). به‌زبان سی‌یس «ملت پیش از هرچیزی وجود دارد. ملت منشأ همه‌چیز است. اراده آن همیشه قانونی است. [ملت] خود قانون است» (ibid.: 224).

ملت نمی‌تواند از حق اعمال اراده خود چشم‌پوشی و از آن اعراض کند. حتی حق تغییر این اراده متجلی در پیمان متقدم تنها در دستان ملت است و پس از تصویب قانون اساسی هم قابل‌اعمال است؛ چراکه اراده ملت تابع قانون اساسی نیست (ibid.: 225). به‌عبارتی، قوه مؤسس، به‌عنوان عالی‌ترین مقام سیاسی یک جامعه، به‌نحو انحصاری از این قدرت برخوردار است که با برگزیدن نمایندگان برای نگارش قانون اساسی اجازه ایجاد ساختار سیاسی را بدهد (Rubinelli 2020: 49). به‌باور اشمیت، سی‌یس عقیده داشت که تمام نهادهای برآمده از بطن قانون اساسی تابع قوانین و مقررات و رویه‌هایی‌اند که خود نمی‌توانند به ایجاد تغییر در آن‌ها مبادرت ورزند؛ زیرا این فرامین برخاسته از قانون اساسی است و در تراز یک‌سان با آن نهادها قرار دارند. بنابراین، نهادی که به‌وسیله قانون اساسی بنا نهاده شده است، نمی‌تواند از قانون اساسی برتر باشد، بلکه قانون اساسی و نهادهای به‌وجودآمده از دل آن درمقابل قوه مؤسس قرار دارند و از آن ناشی می‌شوند؛ به‌تعبیری، قوه مؤسس بنیان‌های قانون اساسی را تعیین و آن‌ها را ایجاد می‌کند و به‌واسطه قانون اساسی، قوای تأسیسی یا همان نهادهای سیاسی ایجاد می‌گردند (Schmitt 2014: 121).

سی‌یس از رابطه میان آزادی و قانون آغاز می‌کند. برای او تناقضی میان آزادی و ماهیت مقتدرانه قانون وجود ندارد، درعین‌حال او اطاعت از قوانین را قوی‌ترین ابزار تضمین آزادی می‌داند. قانون از شهروندان و اموال آنان دربرابر هرگونه دست‌درازی و تخطی محافظت و استقلال آنان را تضمین می‌کند. قانون نهادی حمایتی است که اجازه نمی‌دهد آزادی از دست برود (ibid.: 52). ازسوی دیگر، سی‌یس آزادی را به تسلط انحصاری فرد بر خویش تعریف کرده و معتقد بود که تعهد و اطاعت شهروندان از قوانین بر تقید و تبعیت آنان از نظام سیاسی — حقوقی دلالت دارد. پس، قانون باید برای شهروندان مشروع باشد (ibid.: 53). این مشروعیت چگونه حاصل می‌شود؟ در هستی سیاسی مدرن، دولت و قانون تنها از راه مجوز صریح ملت یا شهروندان مشروعیت می‌یابند. سی‌یس مقابل نمایندگان مجلس ملی فرانسه استدلال کرد:

«از آن‌جاکه همه شهروندان مانند شما موظف به اطاعت از قانون هستند، پس آنان نیز بایستی چونان شما در تشکیل و ایجاد آن مشارکت کنند و این مشارکت بایستی برابر باشد» (ibid.).

سی‌یس با طرح قوه مؤسس (Pouvoir Constituant) اقتدار اصلی و نهایی تأسیس دولت را مشخص کرد؛ قوه‌ای که همانا مستلزم توانایی ملت برای تصمیم‌گیری آزادانه در باب دولتی است که می‌خواهند برای خود ایجاد کنند؛ چراکه «قوه مؤسس می‌تواند هر کاری را انجام دهد» (ibid.: 56). پس دولت است که تشکیل می‌شود و ملت مقدم بر هر نهاد و ساختار سیاسی بوده است و با ابراز اراده خود هم چیزی به نام دولت خلق می‌کند و هم چیزی به نام قانون اساسی برای ساختار بندی نظام سیاسی وضع می‌کند (Loughlin 2013: 3)، اما باید به یک مسئله در اندیشه سی‌یس توجه کرد. سی‌یس میان قوه مؤسس و قوه تشکیل یافته یا اجرایی تمایز قائل شد. قوه مؤسس نشان‌دهنده قدرت بنیادین ملت در ایجاد یک نظم سیاسی است که خود را در قوه تشکیل یافته‌ای که با اقتدار ملت در انتخاب نمایندگان جهت اعمال اقتدارشان ایجاد شده است و با تفویض اختیار از جانب ملت به نمایندگان برای وضع قانون اساسی متجلی می‌سازد (Rubinelli 2020: 58). پس، قوه مؤسس قدرتی فوق‌العاده و موقت‌گونه است و تنها در لحظات تأسیس یک نظم سیاسی جلوه‌گر می‌شود. پس از آن‌که این قوه مجوز وضع قانون اساسی به نمایندگان برگزیده‌اش اعطا کرد؛ نظم تشکیل یافته یا قوه اجرایی جای قوه مؤسس را می‌گیرد و مطابق رضایت و میل قوه مذکور عمل می‌کند. پس از این فرایند، مردم به دلیل عدم توانایی و فقدان دانش و وقت مکفی برای اقدام به امر سیاسی به عرصه خصوصی خود بازمی‌گردند و امور سیاسی را به نمایندگان برگزیده خویش وامی‌گذارند (ibid.: 60). این نقطه موقفی است که سی‌یس نظریه نمایندگی مدرن را مطرح کرده است که امروزه به اصلی حقوقی — سیاسی در نظام‌های سیاسی موجود تبدیل گشته است.

۲.۳ نظریه نمایندگی سی‌یس

نزد سی‌یس آزادی با جامعه در سازگاری کامل به سر می‌برد و این سازگاری خود را از طریق اصل اجتماعی نمایندگی نشان می‌دهد. سی‌یس تمایز میان افراد و تخصص‌گرایی را علتی می‌داند که در جهان مدرن باعث شده است که دیگر کسی توانایی انجام تمام امور زندگی شخصی خود را ندارد. به همین دلیل، اصل تقسیم کار اجتماعی، که اسمیت خوانش مدرن از آن را ارائه داد، ظهور می‌کند (Rubinelli 2020: 53). انسان مدرن دیگر تخصص و زمان کافی برای انجام تمام مسائل زندگی جدید خویش را نداشته و ناچار است که حجم وسیعی از

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۴۳

انجام اقدامات و اعمال مورد نیاز خود را به افراد متخصص واگذار کند. به باور سی‌یس، نفس واگذاری یک مسئولیت یا انجام یک نیاز شخصی از سوی فرد دیگر مستلزم نمایندگی اجتماعی است (ibid.: 54)؛ «نماینده‌گی در همه ارکان حوزه خصوصی و در نظم عمومی وجود دارد. ... [نماینده‌گی] با ماهیت زندگی اجتماعی درهم آمیخته است و کاملاً با آزادی سازگار است» (ibid.).

پس، نمایندگی لازمه حیات اجتماعی جدید است که با ره‌ساختن شهروندان از پرداختن همه‌جانبه به مایحتاج زندگی، قدرت عمل و کنش آن‌ها را ارتقا می‌دهد و موجب افزایش آزادی آنان می‌گردد (ibid.).

در عرصه سیاسی هم نمایندگی یک اصل حیاتی برای سی‌یس است. گرچه ملت یا مردم همان دارندگان نهایی قدرت سیاسی هستند، اما آن را تنها به‌نحو غیرمستقیم و به‌وسیله نمایندگان برگزیده‌شان اعمال می‌کنند (ibid.: 55). مردم، در مقام قوه مؤسس، خودشان قانون اساسی را وضع نمی‌کنند، بلکه وظیفه نگارش و وضع آن را به نمایندگان منتخب خود محول می‌کنند (ibid.: 57). پس، ملت قانون اساسی را شخصاً وضع نمی‌کند، بلکه مجوز ایجاد آن را می‌دهد. به‌سخن دیگر، تصمیم اولیه برای ایجاد وضع قانون اساسی به‌نحو مستقیم از جانب ملت تأیید می‌شود و از این پس هر اقدامی که از سوی نمایندگان صورت می‌پذیرد، بر مبنای رضایت شهروندان است (ibid.: 58).

اصل نمایندگی در اندیشه سی‌یس کناره‌گیری ملت از قدرت تلقی نمی‌شود؛ چراکه مردم از قدرت خود برای تصمیم‌گیری و اقدام چشم‌پوشی نمی‌کنند، بلکه صرفاً اعمال این اقتدار را برای مدت زمان مشخصی به نمایندگان خود تفویض می‌کند تا آنان وظیفه نگارش قانون اساسی را انجام دهند (ibid.: 54-55). نتیجه آن‌که قوه مؤسس، که همانا مردم‌اند، قدرت خود را زمانی اعمال می‌کنند که تأسیس نظم سیاسی یا دولت جدیدی را لازم بدانند. پس از عمل تأسیس، ملت اختیار اعمال اقتدار خود را به نمایندگانی تفویض می‌کند که در چهارچوب و محدوده معین شده از سوی قوه مؤسس و خود به‌نحو غیرمستقیم اقتدار خود را اعمال می‌کنند (ibid.: 60-61).^۲

۴. قوه مؤسس، خاستگاه اساس

اشمیت باور داشت که ایده سی‌یس در مورد قدرت مؤسس الگوی مدرن دموکراتیک حاکمیت را تجسم بخشید؛ چراکه مردم را به‌عنوان تنها وجودی به رسمیت می‌شناسد که می‌تواند به‌نحو

مشروع یک تصمیم بنیادین در باب تمایز میان دوست-دشمن اتخاذ کند (Schmitt 2014: 115). بنابراین، مبتنی بر نظریه سی‌یس، ملت متعلق اقتدار اساس است و اساس همانا تجلی آگاهی مردم به وحدت سیاسی خویش است که آنان را قادر به انجام کنش سیاسی مبتنی بر تمایز سیاسی آنان با دیگران می‌سازد و اراده محض برای داشتن هستی سیاسی است (ibid.). اشمیت قوه مؤسس را اراده‌ای سیاسی می‌داند که قدرت آن را داراست که در مورد ماهیت و صورت هستی سیاسی خود تصمیم بگیرد و این تصمیم وجود وحدت سیاسی را متعین می‌کند (Schmitt 2008: 125). اشمیت استدلال می‌کند که قوه مؤسس جلوه‌ای از قدرت مستقیم مردم برای بخشیدن صورتی به اساس است (Loughlin 2010: 226). قوه مؤسس نزد اشمیت آن جایگاه و مقامی است که یک ملت به خود آگاهی می‌یابد (ibid.: 227). قوه مؤسس هویت موجود جمعی یا همان ملت است که هم به گذشته خویش تکیه کرده است و هم به آینده‌ای که هرگز به حال تبدیل نخواهد شد، چشم دوخته است، اما این گذشته و آینده وجوهی از عدم نیستند؛ چراکه تصمیم سیاسی یا قدرت هرگز از نیستی پا به هستی نمی‌گذارد. در همین حین، قوه مؤسس یا مردم در هر مرحله با سؤال «ما که هستیم؟» دست به گریبان است و هنگامی که به پاسخ برسد، اساس یا دولت را تأسیس می‌کند (ibid.).

هم‌چنین، قوه مؤسس نامحدود و مطلق است و می‌تواند در عرصه حقوق و سیاست هر کاری را انجام دهد که بدان میل و اراده کند. این قوه تابع قانون اساسی نیست و نخواهد بود، بلکه حاصل اراده قوه مؤسس، یعنی اساس، قانون اساسی را بنیاد می‌گذارد. در قوه مؤسس تنها حق و اراده قابل تشخیص است و نمی‌توان نشانی از تعهد و تکلیف این قوه یافت. به سخن دیگر، تصور هرگونه تعهد، مانند قانونی، اخلاقی، انسانی، و غیره، درباره قوه مؤسس غیرممکن است؛ چراکه این قوه نمی‌تواند خویش را متعهد سازد و همواره این حق را دارد که در هر زمانی قانون اساسی موجود و نهادهای ایجادشده را از بین برده و بر مبنای اراده و خواست خویش قانون و نهادهای جدید خلق کند (Schmitt 2014: 121-122).

۱.۴ قوه مؤسس، مَحْمِلِ امرِ سیاسی

قوه مؤسس تصمیم سیاسی ناب می‌گیرد. تصمیمی که خود را در اساس متجلی می‌سازد. یک لایه پیش‌تر، تصمیم سیاسی قوه مؤسس وحدت سیاسی و شکل آن را معین می‌سازد و موجودی به نام ملت خلق می‌کند. ملتی که بنابر آگاهی سیاسی خود میان دوست و دشمن به تمیز قائل شده، وحدت یافته و صورت تجلی خود را با تأسیس دولت متعین کرده است (Rubinelli 2020: 110). بنابراین، این تصمیم سیاسی برخاسته از تمایز دوست-دشمن زیربنای

اساس و قوه مؤسس: نظریه حقوق سیاسی ... (سیدناصر سلطانی و کاظم احمدی) ۱۴۵

هر نوع نظم حقوقی - سیاسی است. این تصمیم ماهیت نظام حقوقی، وجود قانون اساسی، تفکیک قوا، و خلق ساختارهای حقوقی - سیاسی را مشخص می‌سازد و هیچ زمان این قوه تصمیم‌ساز از صحنه سیاسی خارج نشده است و همواره حضوری فعال در کلیت نظم سیاسی برپاشده دارد (ibid.: 110-111). پس، قوه مؤسس قدرت مستقیم ملت است که درباب ماهیت وحدت سیاسی خود، مبتنی بر اساس، تصمیم می‌گیرد (ibid.: 116; Loughlin 2010: 226).

«قوه مؤسس اراده‌ای سیاسی است که اقتدار تعیین ماهیت و صورت هستی سیاسی خود را دارد» (Schmitt 2008: 125).

۲.۴ قوه مؤسس و مفهوم ملت

اشمیت استدلال می‌کند که قوه مؤسس نشان‌دهنده اراده مستقیم مردم است. این قوه از طریق تصمیمات بنیادین مردم را قادر می‌سازد که درباره ماهیت و ساختار هستی سیاسی خود تصمیم بگیرند. این تصمیمات نه تنها مشخص می‌کنند که چه کسی دوست و چه کسی دشمن است، بلکه پایه‌های هر نوع نظم حقوقی - سیاسی را نیز بنا می‌نهند. قوه مؤسس که از اراده سیاسی مردم ناشی می‌شود، هویت و وحدت سیاسی ملت را تعیین می‌کند و از آن طریق دولت را تأسیس می‌کند. به عبارت دیگر، قوه مؤسس پیش شرط وجود هر قانون اساسی و نظام حقوقی - سیاسی است و همواره حضوری فعال در کل نظم سیاسی دارد (Schmitt 2005: 5-10).

اشمیت معتقد است که تا قبل از اتخاذ تصمیم از سوی قوه مؤسس حاملان آن بی‌شکل و صورت هستند. به عبارتی، آنان در بادی امر افراد منفردی بوده که به دلایل گوناگونی در کنار هم گرد آمده‌اند تا قدرت خود را متجلی سازند، اما از زمان اتخاذ تصمیم سیاسی ناب از سوی این قوه، آنان دیگر توده‌ای بی‌شکل و هویت نیستند. آنان هستی جدیدی در عالم سیاسی خواهند بود؛ ملتی برآمده با هویت متمایز از دل تمایزگذاری میان دوست - دشمن (Rubinelli 2020: 117-118). زین پس، ملت به مثابه یک موجود جمعی برتر از مجموع افراد خصوصی منفرد است و تنها این ملت می‌تواند قدرت قوه مؤسس را اعمال کند (ibid.: 116). در نظر اشمیت، ملت بر مردمی دلالت دارد که به سطح آگاهی سیاسی رسیده است و توان کنش‌گری سیاسی را دارد (اشمیت ۱۴۰۲: ۳۸).

پس از ایجاد ملت در قالب قوه مؤسس، مردم/ملت توانایی و قدرت خلق و ایجاد نهادهای جدید را دارند؛ چراکه از ورطه نامتناهی و غیرقابل تصور قدرت قوه مؤسس بی‌وقفه اشکال و

نهادهای جدیدی پدیدار می‌گردند. این مردم و ملت حق دارد هر زمان که اراده کند، ساخته‌های سیاسی - حقوقی خویش را نابود سازد و دوباره قدرت نامحدود خویش را به‌نمایش گذارد. به عبارتی، مردم/ملت، به مثابه قوه مؤسس، در وضعیت طبیعی به سر می‌برد؛ وضعیتی یک‌طرفه که واجد تمام حق‌ها برای قوه مؤسس است و نشان از عدم تکلیف و تعهد آن دارد (Schmitt 2014: 123). «قوه مؤسس به هیچ چیز تعهد و تکلیفی ندارد» (ibid.).

پس قوه مؤسس هم اساس را ایجاد و هم ملتی نو خلق می‌کند. محصول فرایند تصمیم‌گیری حاملان قوه مؤسس ایجاد هویتی متحد و منسجم و انضمامی است که در تأسیس دولت خود را متجلی می‌کند. دولت هم این همان اساس است و هم متبلور آرمان‌های مردمی است که با بنانهادن اساس هویت و هستی جدید و انضمامی نیز به خود بخشیده‌اند و زین پس از تمام جماعت‌های دیگر متمایز شده‌اند و منحصر به فرد خواهند بود.

۵. نتیجه‌گیری

اساس بنیاد هستی دولت و تجلی نحوه ظهور انضمامی نظم سیاسی است. اساس پوزیتیو تصمیم سیاسی ناب و آگاهانه‌ای است که هم دولت جدیدی را تأسیس می‌کند و هم در زمانه استثناء، بنای دولت موجود را تجدید و بازسازی می‌کند. اساس در این معنا را نمی‌توان به هنجارهای حقوقی مدون که در قالب قانون اساسی رخ می‌نماید، تقلیل داد؛ چراکه بدون اساس هیچ نظم و هنجار حقوقی معتبر و نافذ به حساب نخواهد آمد. جدای از ناب‌بودگی سیاسی اساس و مشروعیت‌بخشی به تمامی هنجارهای حقوقی، اساس محصول قوه‌ای است که حاملان آن بی‌پرده وارد عرصه سیاسی شده‌اند و خواهان صورت‌بخشی به هویت خویش و تأسیس نظمی منحصر به فرد در جهان‌اند؛ نظمی که از ره‌گذر تمایزگذاری میان دوست و دشمن برآمده است و خود موجب تمایز میان دوستان و دشمنان تازه می‌گردد.

بر همین اساس، انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی دو لحظه ناب سیاسی و تجلی قوه مؤسس در ایران بوده که از دل فعالیت آنان اساس‌های خاص هر دوره متولد گشته است. میان اساس و قانون اساسی در ادبیات سیاسی - حقوقی ایران تمایزی وجود نداشته و به تعبیر اشمیتی، در ایران اساس نسبی مورد توجه قرار گرفته است و تمام نظم و حیات سیاسی جامعه ایران در قالب قانون اساسی ریخته شده است، اما می‌توان با رجوع دقیق به متن قانون اساسی مواردی را یافت و فهمید که هستی و اراده سیاسی ملت را آشکارا بروز داده‌اند.

اساس و قوة مؤسس: نظرية حقوق سياسي ... (سيدناصر سلطاني و كاظم احمدي) ۱۴۷

پی‌نوشت‌ها

۱. اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر داشته: «بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، در موارد ضروری به ترتیب زیر انجام می‌گیرد: مقام رهبری پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام طی حکمی خطاب به رئیس جمهور موارد اصلاح یا متمیم قانون اساسی را به شورای بازنگری قانون اساسی با ترکیب زیر پیش‌نهاد می‌کند:

۱. اعضای شورای نگهبان؛

۲. رؤسای قوای سه‌گانه؛

۳. اعضای ثابت مجمع تشخیص مصلحت نظام؛

۴. پنج نفر از اعضای مجلس خبرگان رهبری؛

۵. ده نفر به انتخاب مقام رهبری؛

۶. سه نفر از هیئت وزیران؛

۷. سه نفر از قوه قضاییه؛

۸. ده نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی؛

۹. سه نفر از دانشگاهیان.

شیوه کار و کیفیت انتخاب و شرایط آن را قانون معین می‌کند.

مصوبات شورا پس از تأیید و امضای مقام رهبری باید از طریق مراجعه به آرای عمومی به تصویب اکثریت مطلق شرکت‌کنندگان در همه‌پرسی برسد.

رعایت ذیل اصل پنجاه و نهم درمورد همه‌پرسی «بازنگری در قانون اساسی» لازم نیست.

محتوای اصول مربوط به اسلامی‌بودن نظام و ابتدای کلیه قوانین و مقررات براساس موازین اسلامی و پایه‌های ایمانی و اهداف جمهوری اسلامی ایران و جمهوری‌بودن حکومت و ولایت امر و امامت امت و نیز اداره امور کشور با اتکاء به آرای عمومی و دین و مذهب رسمی ایران تغییرناپذیر است.

۲. بایست توجه داشت که سی‌پس نهاد پارلمان و نمایندگان مجالس قوه مقننه را برآمده از قانون اساسی می‌داند و در تحلیل خود تفویض اقتدار از جانب قوه مؤسس را وارد نمی‌کند. نمایندگانی که ملت یا قوه مؤسس اختیار اقتدار نگارش قانون اساسی بدانان می‌سپارند، پس از انجام وظیفه خود منحل می‌گردند. مانند مجلس خبرگان، که با انتخاب مردم پس از انقلاب برگزیده شد و به نگارش قانون اساسی برای همه‌پرسی آن اقدام کرد، که پس از بررسی نهایی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پس از انجام وظیفه خود منحل شد.

کتاب‌نامه

اشمیت، کارل (۱۴۰۲)، «خاستگاه اساس»، *تقدنامه علوم انسانی*، ترجمه ابراهیم دهنوی، ش ۲.

قاضی شریعت‌پناهی، ابوالفضل (۱۳۷۱)، «قانون اساسی، سیر مفهوم و منطوق از دید تطبیقی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، دوره ۲۸، پیاپی ۱۱۳۶.

- Böckenförde, Ernst-Wolfgang (2017), "The Concept of the Political: A Key to Understanding Carl Schmitt's Constitutional Theory", in: *Constitutional and Political Theory, Selected Writings*, Mirjam Künkler and Tine Stein (eds.), Oxford: Oxford University Press.
- Cristi, Renata (1998), "Carl Schmitt on Sovereignty and Constituent Power", in: *Law as Politics: Carl Schmitt's Critique of Liberalism*, David Dyzenhaus (ed.), Durham: Duke University Press.
- Grimm, Dieter (2016), *Constitutionalism: Past, Present, and Future*, Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2007), "Constituent Power Subverted: From English Constitutional Argument to British Constitutional Practice", in: *The Paradox of Constitutionalism: Constituent Power and Constitutional Form*, Martin Loughlin and Neil Walker (eds.), Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2010), *Foundation of Public Law*, Oxford: Oxford University Press.
- Loughlin, Martin (2013), "The Concept of Constituent Power", in: *Critical Analysis of Law Workshop*, Toronto: University of Toronto.
- Rubinelli, Lucia (2020), *Constituent Power: A History*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubinelli, Lucia (2023), *The Constitution in the Material Sense According to Costantino Mortati*, Marco Goldoni and Michael A. Wilkinson (eds.), Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmitt, Carl (2005), *Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty*, George Schwab (trans. and ed.), Chicago: University of Chicago Press.
- Schmitt, Carl (2008), *Constitutional Theory*, Jeffrey Seitzer (trans. and ed.), Durham: Duke University Press.
- Schmitt, Carl (2014), *Dictatorship: From the Origin of the Modern Concept of Sovereignty to Proletarian Class Struggle*, Michael Hoelzl and Graham Ward (trans.), Cambridge: Polity Press.
- Schupmann, Benjamin A. (2017), *Carl Schmitt's State and Constitutional Theory*, Martin Loughlin, John P. McCormick, and Neil Walker (eds.), Oxford: Oxford University Press.